

بسمه تعالی

# طراحی شهری و رویکردهای آن در ایران

مؤلفین:

سید کیومرث میرفتح الهی

محمد کیا کجوری

سرشناسه : میرفتح الهی، سید کیومرث، ۱۳۵۲ -  
 عنوان و نام پدیدآور : طراحی شهری و رویکردهای آن در ایران / مولف سید کیومرث میرفتح الهی، محمد کیاکجوری.  
 مشخصات نشر : تهران : هوشمند تدبیر، ۱۳۹۴.  
 مشخصات ظاهری : ۱۷۷ص.  
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۸-۱۱-۵  
 وضعیت فهرست نویسی : فبا  
 یادداشت : کتابنامه.  
 موضوع : شهرسازی  
 موضوع : شهرسازی -- ایران  
 شناسه افزوده : کیاکجوری، محمد، ۱۳۵۳ -  
 رده بندی کنگره : HT۱۶۶/م۹ط۴/۱۳۹۴  
 رده بندی دیویی : ۳۰۷/۱۱۶  
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۰۲۶۸۲۱

عنوان : طراحی شهری و رویکردهای آن در ایران  
 مؤلفین : سید کیومرث میرفتح الهی - محمد کیاکجوری  
 ناشر : انتشارات هوشمند تدبیر  
 مدیر مسئول : محمد فجر  
 مدیر اجرایی : حمید باغبانپور  
 طرح جلد : حمید باغبانپور  
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۸-۱۱-۵  
 تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه  
 سال انتشار : چاپ اول، پاییز ۱۳۹۴  
 قیمت : ۱۶۵۰۰۰ ریال

نشانی ناشر: تهران - خیابان انقلاب - بین خیابان دانشگاه و خیابان ابوریحان - پلاک ۱۱۷۶ طبقه اول  
 نشانی دفتر فروش: تهران - خ کارگر شمالی - قبل از پمپ بنزین امیرآباد - جنب بانک پاسارگاد -  
 پلاک ۱۳۰۸ - طبقه سوم - واحد هفتم  
 تلفن: ۶۶۴۷۹۶۶۵ - ۶۶۴۷۹۶۶۵ - ۶۶۹۱۳۱۶۴  
 همراه: ۰۹۱۲۳۸۶۱۲۶۷

## فهرست مطالب

### فصل اول: مقدمه

|                                             |    |
|---------------------------------------------|----|
| ۱-۱- مقدمه                                  | ۱۴ |
| ۱-۲- اهمیت طراحی شهری                       | ۱۷ |
| ۱-۳- هدف از شناخت مفاهیم طراحی شهری         | ۱۹ |
| ۱-۴- محدودیت‌ها و مشکلات پیش روی طراحی شهری | ۲۰ |

### فصل دوم: مفاهیم و تعاریف طراحی شهری

|                                                                  |    |
|------------------------------------------------------------------|----|
| ۱-۲- تعاریف طراحی شهری                                           | ۲۲ |
| ۲-۲- علل وجودی طراحی شهری و مناقشه‌های پیرامون آن                | ۲۷ |
| ۳-۲- مجریان طراحی شهری                                           | ۳۸ |
| ۴-۲- موضوع طراحی شهری                                            | ۴۹ |
| ۵-۲- هدف طراحی شهری                                              | ۵۹ |
| ۶-۲- تکامل مفهومی طراحی شهری، از تولد تا بلوغ طراحی شهری         | ۶۰ |
| ۱-۶-۲- مرحله اول: دوران جنینی طراحی شهری (پیش طراحی شهری)        | ۶۱ |
| ۲-۶-۲- مرحله دوم: دوران نوزادی طراحی شهری (طراحی شهری آرایشی)    | ۶۱ |
| ۳-۶-۲- مرحله سوم: دوران کودکی طراحی شهری (طراحی شهری عملکردگر)   | ۶۳ |
| ۴-۶-۲- مرحله چهارم: دوران نوجوانی طراحی شهری (طراحی شهری ادراکی) | ۶۵ |
| ۵-۶-۲- مرحله پنجم: دوران بلوغ طراحی شهری (طراحی شهری پایدار)     | ۶۹ |

### فصل سوم: طراحی شهری در جهان

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| ۱-۳- مرور تاریخی بر طراحی شهری | ۷۲ |
| ۱-۱-۳- شهرهای اولیه            | ۷۲ |
| ۱-۲-۳- یونان                   | ۷۳ |
| ۱-۳-۳- روم                     | ۷۴ |

|    |                                                        |
|----|--------------------------------------------------------|
| ۷۵ | ۳-۱-۴- قرون وسطی                                       |
| ۷۶ | ۳-۱-۵- رنسانس                                          |
| ۷۷ | ۳-۱-۶- باروک                                           |
| ۷۷ | ۳-۱-۷- انقلاب صنعتی                                    |
| ۷۹ | ۳-۱-۸- دوران معاصر                                     |
| ۷۹ | ۳-۲- فرآیندها و رویه‌های طراحی شهری                    |
| ۸۳ | ۳-۲-۱- مدل‌های فرآیند طراحی شهری                       |
| ۸۳ | ۳-۲-۱-۱- تجزیه و ترکیب                                 |
| ۸۴ | ۳-۲-۱-۲- تجزیه، ترکیب و ارتباط                         |
| ۸۴ | ۳-۲-۲- انواع طراحی شهری                                |
| ۸۴ | ۳-۲-۲-۱- طراحی شهری کامل                               |
| ۸۶ | ۳-۲-۲-۲- طراحی شهری هماهنگ                             |
| ۸۸ | ۳-۲-۲-۳- طراحی شهری قطعه قطعه                          |
| ۸۹ | ۳-۲-۲-۴- طراحی شهری محک                                |
| ۹۰ | ۳-۳- گونه‌شناسی عمل طراحی شهری                         |
| ۹۰ | ۳-۳-۱- الگوهای سه‌گانه عمل طراحی شهری                  |
| ۹۰ | ۳-۳-۱-۱- الگوی طراحی شهری ساخت و سازگرا                |
| ۹۰ | ۳-۳-۱-۲- الگوی طراحی شهری حفاظت‌گرا                    |
| ۹۱ | ۳-۳-۱-۳- الگوی طراحی شهری جامعه‌گرا                    |
| ۹۱ | ۳-۳-۲- ویژگی‌های گونه‌های عمل طراحی شهری               |
| ۹۲ | ۳-۳-۱-۲- پارادایم «طراحی شهری ساخت و سازگرا»           |
| ۹۲ | ۳-۳-۲- پارادایم سیاست‌گذاری و هدایت و کنترل طراحی شهری |
| ۹۳ | ۳-۳-۲-۳- «پارادایم طراحی عرصه همگانی»                  |
| ۹۴ | ۳-۳-۲-۴- پارادایم «طراحی شهری جامعه‌گرا»               |
| ۹۴ | ۳-۴- سنت‌های فکری در طراحی شهری                        |
| ۹۴ | ۳-۴-۱- سنت بصری- هنری                                  |
| ۹۵ | ۳-۴-۲- سنت کاربرد اجتماعی                              |
| ۹۷ | ۳-۴-۳- سنت ایجاد مکان                                  |
| ۹۹ | ۳-۵- ابعاد طراحی شهری                                  |
| ۹۹ | ۳-۵-۱- بعد ریخت‌شناسی                                  |

|     |       |                     |
|-----|-------|---------------------|
| ۱۰۱ | ----- | ۲-۵-۳- بعد ادراکی   |
| ۱۰۱ | ----- | ۱-۲-۵-۳- ادراک محیط |
| ۱۰۶ | ----- | ۲-۲-۵-۳- حس مکان    |
| ۱۰۸ | ----- | ۳-۵-۳- بعد اجتماعی  |
| ۱۰۹ | ----- | ۴-۵-۳- بعد بصری     |
| ۱۱۱ | ----- | ۵-۵-۳- بعد عملکردی  |
| ۱۱۲ | ----- | ۶-۵-۳- بعد زمان     |

## فصل چهارم: طراحی شهری در ایران

|     |       |                                                             |
|-----|-------|-------------------------------------------------------------|
| ۱۱۷ | ----- | ۱-۴- مرور تاریخی بر طراحی شهری در ایران                     |
| ۱۱۷ | ----- | ۱-۱-۴- سیر تحول شهرگرایی، شهرنشینی و شهرسازی قبل از اسلام   |
| ۱۱۸ | ----- | ۱-۱-۱-۴- سبک پارسی                                          |
| ۱۲۱ | ----- | ۲-۱-۱-۴- میان سبک پارسی - هلنی                              |
| ۱۲۲ | ----- | ۳-۱-۱-۴- سبک بارتی                                          |
| ۱۲۷ | ----- | ۲-۱-۴- سیر تحول شهرگرایی، شهرنشینی و شهرسازی بعد از اسلام   |
| ۱۲۸ | ----- | ۱-۲-۱-۴- سبک خراسان                                         |
| ۱۳۰ | ----- | ۲-۲-۱-۴- سبک رازی                                           |
| ۱۳۲ | ----- | ۳-۲-۱-۴- سبک آذری                                           |
| ۱۳۳ | ----- | ۴-۲-۱-۴- مکتب اصفهان                                        |
| ۱۴۰ | ----- | ۳-۱-۴- سیر تحول شهرگرایی، شهرنشینی و شهرسازی در دوران معاصر |
| ۱۴۰ | ----- | ۱-۳-۱-۴- سبک تهران                                          |
| ۱۴۲ | ----- | ۲-۳-۱-۴- الگوی تهران متأثر از سبک بین الملل                 |
| ۱۴۵ | ----- | ۲-۴- مشکلات موجود در زمینه طراحی شهری در ایران              |
| ۱۴۶ | ----- | ۳-۴- گونه عمل طراحی شهری در ایران                           |
| ۱۴۹ | ----- | ۴-۴- تبیین جایگاه تجربه طراحی شهری در ایران                 |

## فصل پنجم: بازیابی فضاهای پنهان شهری

|     |       |            |
|-----|-------|------------|
| ۱۵۴ | ----- | ۱-۵- مقدمه |
|-----|-------|------------|

|     |                  |
|-----|------------------|
| ۱۶۰ | پیشینه           |
| ۱۶۱ | ۳-۵ فضای شهری    |
| ۱۶۴ | ۴-۵ مسیل         |
| ۱۶۷ | ۵-۵ مطالعه موردی |
| ۱۷۰ | ۶-۵ جمع‌بندی     |

## سخن ناشر

سیاس و ستایش شایسته پروردگاریست که کرامتش نامحدود و رحمتش بی‌پایانست، اوست که بشریت را بیاموخت و با قلم آشنا ساخت. به انسان رخصت آن داد که علم را به خدمت گیرد و با قلم خود و رسم خطوط گویا آن را به دیگران نیز بیاموزد. خدایا از شاگردان درگاهت و حقیقت‌جویان راهت قرارم ده و یاریم کن تا در آموختن نلغزم و آنچه را که آموختم به شایستگی عرضه نمایم.

انتشارات هوشمند تدبیر در راستای اشاعه‌ی اهداف آموزشی خود سعی بر آن دارد تا با نشر کتاب‌های دانشگاهی در زمینه‌های مختلف قدمی هر چند کوچک در پیشبرد اهداف عالی خود بر دارد.

از این‌رو، انتشارات هوشمند تدبیر با همکاری آقایان سید کیومرث میرفتح الهی و محمد کیا کجوری اقدام به چاپ کتاب حاضر با عنوان طراحی شهری و رویکردهای آن در ایران نمود. این کتاب حاصل تلاش‌های مؤلفین محترم آن بوده و امید است بتواند چراغ راهی برای دانشجویان، اساتید و مهندسان، در این زمینه‌ی تخصصی گردد.

سربلند و پیروز باشید

مدیرمسئول انتشارات هوشمند تدبیر

محمد قجر